

VIIMEISEEN HENGENVETOON

TEKSTI MARIA LASSILA-MERISALO • KUVITUS AADA KARTTUNEN

Kun muistisairaani äitini elämä oli päättymässä, asetuin hoivakodin sohvalle hänen vierelleen. Ei kestä kauaa, arveli hoitaja. Kuolema antoi odottaa itseään yksitoista pitkää päivää, joiden aikana ehdin valita omankin uurnani, poistaa Twitter-tilini ja miettiä, millä viinillä haluaisin pääkalloni huuhdeltavan.

17. **lokakuuta** 2022
koronavirus tarttui äitiini. Hän oli 78-vuotias, saanut muistisairausdiagnoosin yhdeksän vuotta aiemmin ja asunut jo seitsemättä vuotta hoivakodissa.

Ensimmäisten dramaattisten sairausvuosien jälkeen äidin elämä oli taasoittunut melko seesteiseksi. Hän oli lakannut puhumasta jo vuosia aiemmin, mutta hän katsoi silmiin ja hymyili. Hänet siirrettiin aamupäivisin potilasnostimen avulla vuoteesta pyörätuoliin ja illan tullen takaisin vuoteeseen, ja hän sai syödä itse niin kauan kuin pystyi: ensin kiinteää ruokaa ja sitten soseita. Päivät toistuivat samankaltaisina viikosta, kuukaudesta ja vuodesta toiseen. Toimintakyky hiipui vähitellen.

Loppukesästä 2022 äiti muuttui. Hän nukkui aiempaa enemmän ja nieneminen alkoi olla hänelle työläästä. Kun hän sitten sai koronatartunnan, olimme varmoja, että se tarkoittaisi kuolemaa.

Odotimme päivän, toisen ja kolmannen, mutta hoivakodista ei kuulunut mitään. Ihmettelimme, voisiko äiti selvitä taudista, mutta kahdeksantena päivänä isäni soitti ja sanoi, että äidille oli tehty saattohoitopäätös. Hoitaja oli kertonut tämän puhelimesta ja pahotellut, ettemme pääsisi tapaamaan äitiä koronataudin aiheuttaman vierailukiellon takia.

Ymmärsin, että loppu oli lähellä. Mutta kuinka lähellä? Ja miten niin emme muka pääsisi katsomaan kuolevaa perheenjäsentämme?

Lähetin viestin tutulle kotihoitoyrittäjälle, joka oli alkanut auttaa isää, kun hän hoiti äitiä kotona. Hän tuohtui ja totesi, että lähiomaisten pitäisi ehdottomasti päästä saattohoidossa olevan asukkaan luokse.

Seuraavana aamuna soitin hoivakodin johtajalle, joka pahoitteli viestintäkatkosta ja totesi, että olimme ilman muuta tervetulleita äidin vierelle.

Kun pääsin hoivakotiin, äitiä oltiin juuri syöttämässä. Hän kakoi ruokaa ja työnsi sitä kielellä ulos suustaan. Vesi valui hänen silmistään.

Näky oli kammottava. Poistuin äidin huoneesta ja kysyin jälleen apua kotihoitoyrittäjältä, joka neuvoi ottaamaan asian puheeksi hoivakodissa soipivan hetken tullen.

Epäonnistuneesta ruokailuhetkestä toettuaan äiti oli virkeä. Hän katsoi minua silmiin ja näytti irstyvistä muistuttavan hymynsä, joka oli tullut meille tutuksi edellisinä kuukausina. Minä laitoin *Olavi Verran* cd-levyn soimaan ja silittelin äidin pehmeää ihoa.

Seuraavana päivänä palasin hoivakotiin ja löysin sairaanhoitajan. Kerroin hänelle, että minusta äitiä pakkosyötettiin eikä se tuntunut tarkoituksenmukaiselta eikä inhimilliseltä. Sairaanhoitaja sanoi olevansa samaa

mieltä, mutta antoi ymmärtää, että asiasta oli hoivakodissa ristiriitaisia näkemyksiä.

Hän mainitsi ohimennen, että lääkäri olisi tulossa katsomaan äitiä seuraavana päivänä ja me omaiset voisimme osallistua tapaamiseen. Peruin työpalaverin ja soitin isälleni. Sovimme menevämmme hoivakotiin samaa matkaa.

Lääkäri oli nuori ja pirteä, ja mikä parasta, samaa mieltä kanssani. Hän lupasi pitää huolen siitä, ettei äitiä enää pakkosyötettäisi. Keittiöltä tilattaisiin sileää mansikkakiisseliä, äidin herkkua. Sitä saisi tarjota, mutta vain jos äiti olisi virkeä ja halukas.

Lääkäri selitti meille, että syömislopettaminen kuuluu sairauden vaiheisiin ja on äidin oma päätös, jota meidän kaikkien tulee kunnioittaa, vaikka pahalta tuntuisikin. Se oli viisaasti sanottu, ajattelin.

Lääkäri määräsi äidille jatkuvan kipulääkityksen ja ohjeisti myös morfiinin aloittamisen sitten, kun kevyempi lääkitys ei enää riittäisi.

Koska äitiä ei enää syötettäisi eikä juotettaisi, hänen huulensa ja suunsa alkaisivat kuivua. Puhuimme sitruunatikusta, joita saattohoitopotilailla käytetään suun kosteuttamiseen. Äiti oli narskuttanut jo pitkään hampaataan tiukasti yhteen. Totesimme, että hän saattaisi puraista tikun poikki ja tukehtua siihen. Tikkujen sijaan apteekista

tilattiin öljysuihke, jolla voisimme kosuttaa äidin suuta.

Minulle jäi tapaamisesta hyvä ja luottavainen mieli. Olin lupautunut talkootöihin Helsingin kirjamessuille ja olisin voinut hyvin perua osallistumiseni, mutta päätin kuitenkin lähteä. Messujen jälkeen antaisin kaiken aikani äidille.

Messuilla kerroin tutuille ja vähän vieraammillekin, että äitini oli kuolemassa ja minä olin menossa saattamaan häntä. Olin jo vaipumassa omaan kuplaani enkä osannut lukea, olivatko ihmiset valmiita kuulemaan asiaani. Tajusin vasta jälkeensä muutamat vaivautuneet ilmeet ja nopeat poistumiset.

Luantaina, lokakuun 29. päivänä menin hoivakotiin. Äiti lepäsi rauhallisesti sängyssään ja reagoi katseeseeni ja kosketukseeni.

Illan tullen pyysin puolisoani tuomaan minulle vaihtovaatteet ja peseytymisvälineet. Rakensin itselleni pesän tummanharmaalle sohvalle, jonka olimme käyneet ostamassa äidille kuusi vuotta aiemmin, kun hän sai kokoikäisen hoivapaikan. Rullasin äidin vuoteen kiinni sohvaan ja laskin laidan. Silittelin äitiä ja lauloin hänelle hiljaa *Tuu tuu tupakkarullaa*.

Tupakkarullaa lauloin äidille myös kesällä 2017, kun olimme koko viisihenkisen perheeni voimin hänen luonaan. En ollut kuullut äidin puhuvan enää kuukausiin enkä tiennyt, mitä hän ymmärsi ympärillään tapahtuvista asioista. Kuopukseni kysyi, oliko mummu laulanut minulle, kun olin pieni. Kerroin lapselleni, ettei mummu laulanut oikeastaan milloinkaan: kun hän oli ollut pieni tyttö, hänen isänsä oli todennut, että hänellä oli ammuvaan nahti.

Silloin äiti alkoi pärskä itkunsekaista naurua. Jos olikin ollut epäselvää, mitä kaikkea hän muisti ja ymmärsi, tämän muiston hän tunnisti varmasti.

Nyt, viisi vuotta myöhemmin, silittelin kuihtuvaa äitiäni ja mietin, oliko hänellä enää muistoja.

Ensimmäinen yöni hoivakodissa oli hurja. Äidin hengitysteihin kertyi limaa, joka ei liikkunut ylös eikä alas. Suusta purkautui kammottavaa korinaa. Äiti yritti yskiä, mutta se ei onnistunut. Pelkäsin, että hän tukehtuisi. Kysyin hoitajilta, voiko asialle tehdä mitään. He pistivät äitiin limaisuutta helpottavaa lääkettä, joka rauhoitti tilannetta.

Pian äidille nousi kuume ja hän vaihtui kovin levottomalta. Aamuvierailta yöhoitaja päätti antaa ensimmäisen morfiinipistoksen. Vuoronsa päättyessä hän kertoi jäävänsä kolmen päivän vapaille ja toivotti minulle voimia ja kaikkea hyvää jatkoon. Hän arveli, etten enää olisi hoivakodissa kun hän palaisi töihin.

Äidin hengitys muuttui morfiinin myötä katkonaiseksi. Taukojen aikana rintakehä oli täysin liikkumaton. Laskin sekunteja: 20, 30, 35. Lopulta rintakehä värähti ja äiti haukkoi kovaäänisesti henkeä kuin olisi päässyt viime hetkellä vedenpinnan yläpuolelle ja pelastautunut hukkumiselta.

Hoitajat tulivat vaihtamaan äidin vaipan ja pysähtyivät seuraamaan hengityskatkoja. He kokeilivat äidin raajoja, jotka olivat alkaneet viiletä. Tuskin kestäisi kauaa, hoitajat arvelivat. Kuoleman nimeä ei lausuttu ääneen.

Kirjoitin puolisololleni viestin: *Luu- len etten pysty lähtemään täältä ennen kuin äiti on poissa*.

Aamuvuoroon tullut uusi hoitaja etsiskeli äidin hyllystä sitruunatikkuja ja ihmetteli ääneen, miksei niitä ollut. Minä kerroin, ettei niitä käytetty, koska äiti voisi purra tikun poikki ja tukehtua. Tunsin olevani tarpeellinen.

Iltapäivällä istuimme isäni ja sis-koni kanssa pitkään äidin huoneessa ja juttelimme niitä näitä. Se tuntui kotoisalta ja hyvältä. Halusin uskoa, että josakin syvällä tajuntansa sopukassa äiti ymmärsi, että siinä ympärillä oli hänen oma perheensä.

Sovimme isän kanssa, että alkaisin järjestellä hautajaisia. Katsoimme tutun papin kanssa kaksi mahdollista perjantaita.

Puolisoni toi illalla muovikassissa

minulle kivennäisvettä ja salaatin. Seisoimme palvelutalon parkkipaikalla. Oli pimeää ja kylmä. Halasimme. Tunsin mieheni sydämenlyönnit takin läpi poskeani vasten. Hän oli niin iso ja lämmin ja täynnä vahvaa elämää, täydellinen vastakohta äidin hiipuvalla ja hauraalla olemukselle.

Päivitin oman viimeisen tahtoni. Olin laatinut edellisen version 28-vuotiaana, kun tein kansalaisopiston kursilla itselleni tuhkauurnan ja kirjoitin maakuntalehteen jutun omaan kuolemaan valmistautumisesta.

Olin nyt 44-vuotias ja tahtoni oli muuttunut. Tajusin, etten halua käyttää itse tekemääni urnaa. Löysin verkosta tyylikkään mustan puu-urnan ja lisäsin sen selaimen kirjanmerkkeihin. Valitsemaani hautapaikkaan olin yhä tyytyväinen.

Hoitotahtoni vaati päivittämistä. Mitä pidempään olin seurannut äidin vähittäistä hiipumista, sitä kriittisemmin olin alkanut suhtautua elämän väkinäiseen pitkittämiseen. Selasin erilaisia malleja hoitotahdolle ja koostin niistä oman tekstini, jolla ilmaisin, miten haluaisin vastaanottaa lähestyvän loppuni.

Aika kului verkkaisesti. Soitin äidille hänen lempimusiikkiaan. Luin kirjoja, välillä ääneen. Poistin Twitter-tilini ja mutisin äidille pelottavasta **Elon Muskista**, joka oli juuri ostanut koko palvelun itselleen.

Kirjoitin talteen havaintojani ja tunteitani, kuten olin tehnyt äidin sairastumisesta asti. Aloin kirjoittaa puhtaaksi sututtuisia käsin kirjoittamiani muistiinpanoja Kreetan Plataniakselta. Olin ollut siellä kesäyliopiston kirjoittamiskurssilla pari viikkoa aiemmin. Lähdin kurssille aloittamaan tietokirjaa muistisairauksista, mutta oliivipuiden alla minusta alkoi ryöpytä ulos proosaa.

Kurssimme kokoontumistila oli aivan hautausmaan vieressä. Ihmettelin hautausmaan pienuutta. Kuulin, että tilanpuutteen vuoksi useimmat haudat tyhjennetään kolmen vuoden kuluttua hautaamisesta. Omaiset nostavat vainajan luut haudasta ja pesevät kallon

"Mitä pidempään olin seurannut äidin vähittäistä hiipumista, sitä kriittisemmin olin alkanut suhtautua elämän väkinäiseen pitkittämiseen."

punaviinillä ja muut luut vedellä. Sitten he asettelevat luut laatikkoon, joka si-
joitetaan hautausmaan yhteydessä ole-
vaan ossuaariin, luuhuoneeseen.

Nykyään omaiset eivät välttämättä halua olla mukana toimituksessa, jol-
loin seurakunnan työntekijät tai vapaa-
ehtoiset hoitavat luiden siirron. Melko
usein käy niinkin, että hauta on suljet-
tava uudestaan, koska ruumis ei ole eh-
tynyt maatua kolmessa vuodessa. Näin
käy esimerkiksi silloin, jos vainaja on
saanut sytostaattihoitoja tai muuta ha-
joamista hidastavaa lääkitystä.

Kun kerroin tavasta miehelleni, hän
alkoi pohtia, että hänen kallonsa voisi
huuhdella hyvällä skotlantilaisella mal-
lasviskillä. Vaikka sillä samalla 17-vuo-
tiaalla Glengoynella, jota hän on toivo-
nut hautajaisissaan tarjoiltavan. Itse
taitaisin kallistua riojalaiseen tempranilloon – vai sittenkin iloisesti kupli-
vaan rutikuivaan cavaan?

Ajantajuni alkoi hämärtyä. Uu-
teen yövuoroon tulleet hoitajat
katsoivat epäuskoisin silmin, kun ko-
hottauduin sohvalta: vieläkö täällä sin-
nitellään? Kuolemasta ei edelleenkään
puhuttu, sana kierrettiin eri ilmauksin.

Kolmannen päivän aamuna miehe-
ni kysyi varovasti, pitäisikö minun an-
taa äidille mahdollisuus lähteä itsek-
seen pois. Tiesimme, että usein ihmi-
nen valitsee kuolla yksin. Appiukkon-
kin oli nukkunut pois pian sen jälkeen,
kun me läheiset olimme lähteneet hä-
nen luotaan.

En osannut lähteä. Kävin toimistol-
la juttelemassa hoitajien kanssa ja yri-
tin viipyä oikein pitkään, mutta kun pa-
lasin takaisin, kaikki oli ennallaan.

Sairaanhoitaja tuli huoneeseen ja
huomasi, että äidin suun ympärillä oli
valkoinen kolmio. Ei kestä kauaa, hän
arveli, mutta hymähti heti perään, että
taisi sanoa niin jo toissa päivänä.

Illalla äiti yritti yskiä ja oli äkkiä
tukehtua limaansa. Nostin nopeasti
sängynpään pystyyn ja kannattelin äi-
tiä. Soitin hoitajalle, että limaisuutta
helpottavaa lääkettä tarvittaisiin taas.
Lääke teki tehtävänsä ja äiti rauhoittui.
Mietin, olisiko hän tukehtunut hengil-
tä, ellen olisi ollut vierellä. Vaikka toi-

voinkin hänelle pikaista lähtöä, tukehtuminen ei tuntunut inhimilliseltä talvalta.

Neljäs aamu oli tiistai. Siirsin perjantaille sovittua luentovie-railuani siltä varalta, että äiti jatkaisi sinnittelyään.

Ja niin kävikin: oli melkein kuin hän olisi alkanut parantua. Hänen hengityksensä tasaantui ja olemus oli le-vollinen.

Siskoni pohti, olisiko kaikki voinut sittenkin olla koronan jälkioiretta. Hä-nestä tuntui pahalta pitää äiti ravinnot-ta. Muistelin lääkärin viisaita sanoja: syömättömyys oli äidin aktiivinen va-linta, joka kuului sairauden normaaliin kulkuun.

Lähdin käymään kotona. Seitse-mäntoista vuotta vanhan autoni taka-penkin jalkatilassa oli loukkuun kuol-lut hiiri. Olin huomannut pari viikkoa aiemmin papanoita penkillä ja virittä-nyt ansan.

Jouduin vähän ravistelemaan louk-kua, että jäykistynyt ruumis irtosi. Hy-räilin **Heikki Salon** säkeitä:

*Surematta selviä ei täällä kukaan,
anna itkun tulla ja lähde sen mukaan,
kyynelistä laulaa voit aina että
tarvitsehan hiiretkin puurovettä.*

Suloinen laulu tosin tuntui siinä ti-lanteessa rienaavalta. En ollut antanut hiirelle puurovettä, vaan julman kuole-man.

Mutta äitini kuolemaa en pystynyt jouduttamaan.

Kävimme isän kanssa hautaus-toimistossa valitsemassa äidille arkun ja uurnan. Uurna oli kaunista, vaaleaa koivupuuta, ja sen keskellä kulki tuohikaistale – kuin nuori koivu mökkirannassamme, äidille rakkaassa paikassa.

Kun palasin hoivakotiin, äidillä oli päällään purppurakuviainen musta juh-lapusero, jonka olin tuonut kotoa ark-kupaidaksi. Olin laittanut sen kaappiin erilleen, mutten ollut merkinnyt sitä. Kerroin pahoitellen hoitajalle, että äi-dille oli puettu pusero, jonka olin va-rannut hänen viimeiseksi vaatteen-teen.

Pusero vaihdettiin heti, vaika ylimääräistä kääntelyä pyrittiin

välttämään, koska jokainen asennon vaihto oli äidille raskas.

Luin ja vertailin värssyjä. Kerroin kiukkuisena äidille monissa kuolinil-moituksissa käytetystä muistorunosta, joka merkittiin virheellisesti **Aki Sirke-salon** kirjoittamaksi. Aki ei olisi ikinä kirjoittanut sellaista, puhisin ja luotin, että äiti kyllä Toijalan tyttönä ymmär-täisi.

Päädyn **Aila Meriluodon** runoon ja arvelin sen kelpaavan äidillekin. Ehdo-tin runoa isälle ja siskolle ja tein maa-kuntalehden sovelluksella kuolinilmoi-tuksen kuolinpäivää vaille valmiiksi.

Mietin, pitäisikö runon käyttöön pyytää lupa. En tiennyt, miten sen te-kisin, ja jätin asian sikseen.

(Nyt tietäisin paremmin. Vuoden 2024 alussa kirjallisuuden tekijänoi-keusjärjestö Sanasto julkaisi palvelun, jossa voi ostaa luvan runon käyttöön kuolinilmoituksessa.)

Kuudentena päivänä äidissä tapahtui muutos. Hänen kasvoin-hinsa sairauden aikana kotiutunut ki-ristys sulj pois ja ilme rentoutui. Hän oli kuihtunut niin, että posket olivat painuneet kuopalle, mutta se sai hänen korkeat poskipäänsä korostumaan ja piirteensä erottumaan selkeinä ja kau-niina.

Kumarruin katsomaan tarkemmin. En nähnyt enää sitä viheliäistä muisti-sairautta, joka oli kaapannut minulta äidin. Jäljellä oli puhdas ja pelkistetty ihminen: oma ihana ja lempeä äitini. Kokemus tuntui ihmeelliseltä.

Äiti ei juuri enää avannut silmiään, paitsi kun hänet käännettiin, melko täsmällisesti kolmen tunnin välein. Sil-loin hän raotti luomiaan ja katsoi mi-nua.

Perjantain tullen olin nukkunut jo kokonaisen viikon hoivakodin sohvalla ja havahtunut aina, kun hoitajat tulivat huoneeseen. Uskalsin hädin tuskin jät-tää äitiä siksi aikaa, että kävin suihkus-sa. Olin kuplassa, hyvää vauhtia laitostumassa.

En voinut ymmärtää, miksi äidin sydän yhä löi ja miksi keuhkot hengitti-vät. Äiti ei ollut käyttänyt alkoholia ei-kä tupakoinut, olikohan hän siksi niin sitkeä? Mutta miksei sydän huomannut,

että aivot toiminta oli hiipunut? Ja mistä ihmeestä sydän sai voimansa, kun äiti ei ollut saanut yli viikkoon ra-vintoa eikä edes vesipisaraa?

Aloin jännittää, ketkä hoitajat tuli-sivat seuraavaan vuoroon. Toivoin, et-tei äiti kuolisi sen hoitajan aikana, jo-ka sai minut tuntemaan, että olin koko ajan tiellä ja väärin.

Perjantai vaihtui lauantaiksi, lau-antai sunnuntaiksi. Maanantaina maa-ilmassa alkoi taas uusi arki, mutta mi-nä istuin yhä sohvannurkassa ja kat-selin äitiäni. En osannut sanoa, pitikö hän kiinni elämästä vai elämä hänes-tä. Kummassakaan ei tuntunut olevan järkeä.

Huumori oli kääntynyt mustaakin mustemmaksi. Tiistaina, marraskuun seitsemännen päivän aamuna lähetin miehelleni viestin: *Nyt äidin säät on violetit. Yhden palliatiivista hoitoa käsittelevän artikkelin mukaan se tapahtuu kuoleman hetkellä. (Sarkastinen huokaus.)*

Sitten lähdin viemään lastamme lääkäriin.

Terveysaseman käytävällä, juuri ennen kuin lapseni kutsut-tiin huoneeseen, puhelimeni soi. Tuttu sairaanhoitaja kertoi, että äiti oli nuk-kunut pois.

Lapseni puhkesi itkuun. Minun ensimmäinen reaktionni oli pettymys. Olin ollut monta vuorokautta tauot-ta äidin vierellä, ja sillä hetkellä, kun minun piti olla jossakin muualla, hän kuoli. Pyyhin toimenpidehuoneessa tuskanhikeä otsaltani ja keskityin olemaan pyörtymättä.

Kun viimein pääsin hoivakodille, painoin ulko-oven summeria ja kuulin **Emmin** äänen. Ilahduin. Iltavuorossa oli ainoa hoitaja, joka oli ollut hoivako-dissa töissä jo silloin, kun äiti oli tullut asukkaaksi. Hän avasi oven, halasi mi-nua osaaottavasti ja päästi minut äidin lukittuun huoneeseen.

Äidin loimukoivuisella peilipöydällä oli kehystettynä osanotto hoivakodin henkilökunnalta. Siinä oli värssy ja va-lokuva, jossa äiti hymyili loppuaikojen irstyshymyään. Kehyksen edessä pa-loi led-kynttilä.

Äiti lepäsi vuoteellaan selällään, kä-det rinnan päällä ja pää vähän luonnot-

*”Juttelin
äidille, vaikka
tajusin, että
nyt hän ei
ainakaan
enää kuullut
minua.
Jatkoin silti.”*

tomasti taaksepäin kääntyneenä. Hänen leukansa oli suljettu sideharsolla ja silmien päällä oli laput. Sain Emmiltä luvan ottaa ne pois.

Et sitten malttanut odottaa, että olisin palannut, moitin äitiä ja suukotin hänen otsaansa. Se oli yhä lämmin. Hän näytti siltä, että voisi hetkenä minä hyvänsä säpsähtää ja vetää haukkoen henkeä. Rintakehä kohoaisi taas täyttyvien keuhkojen myötä, nenän ja ylähuulen väliin kasvaneet pitkät karvat värähtäisivät, ja äiti ja minä kumpikin huohottaisimme hetken. Odotin henkeäni pidättäen, mutta äiti pysyi vaiti ja liikkumatta.

Hän oli viimein antanut periksi.

Ujutin mustat sukat äidin jalkoihin, jotka tuntuivat jo viileiltä. Hoitajat vaihtoivat hänelle puh-taan vaipan. Vedimme päälle mustat puuvillahousut, jotka olin ostanut ehkä vuotta aiemmin. Ne olivat nyt aivan liian isot.

Puseron pukeminen oli hankalampaa. Emmi auttoi taivuttamaan äidin käsivarsia varovasti sen verran, että sain hihat sujautettua paikoilleen. Paitakin oli valtavan suuri. Oioin laskok-sia äidin rintakehän ja vatsan päältä ja painelin ylimääräistä kangasta hellästi kylkien alle.

Kysyin Emmiltä, oliko omaisia usein mukana vainajan laitossa. Äärim-

mäisen harvoin, hän vastasi. Hän sitoi äidin leuan uudelleen sideharsolla ja asetteli laput silmien päälle.

Kerroin Emmille kiinnittäneeni hoivakodissa huomiota siihen, etteivät hoitajat puhuneet kuolemasta sen oikealla nimellä. Emmi arveli sen johtuvan siitä, että kuoleman lähestyminen on läheisille usein vaikea asia.

– Olen nähnyt omaisia, jotka pitävät kynsin hampain kiinni eivätkä anna läheisen lähteä, vaan vaativat kaikki mahdolliset tehohoidot. Jotkut jopa yrittävät kumota hoitotahdon muistisairauteen vedoten. Armollisinta olisi antaa läheisen mennä kun aika on, Emmi pohti.

Jäin huoneeseen kahden äidin kanssa. Keräsin omat tavarani: pyyhkeen, hammaspesuvälineet, kirjapinon, tietokoneen. Pakkasin ne kasseihini ja istuin sohvalle odottamaan. Juttelin äidille, vaikka tajusin, että nyt hän ei ainakaan enää kuullut minua. Jatkoin silti.

Säpsähdin, kun oveen koputettiin. Emmi avasi oven ja päästi sisään kaksi miestä, vanhemman ja nuoremman. He olivat päivystävästä

hautausoimistosta ja tulivat hakemaan äidin keskus-
sairaalaan, jossa lääkäri toteaisi hänet kuolleeksi.

Harmaissa työasuissaan miehet näyttivät pikemminkin tehdastyöntekijöiltä. Nuorempi veti käytävältä parit sisään huoneeseen.

– Osanotot, vanhempi mies tokaisi.

Kiitin. Olin hämmentynyt. Olin odottanut kohteliaita ammattilaisia tummissa puvuissa.

Miehet mutisivat lyhyitä sanoja toisilleen työntäessänsä parit kiinni äidin vuoteeseen. Tehokkaalla nykyisellä he vetivät äidin alustoineen paareille ja kääräisivät paperisen lakanan hänen ympärilleen. Halusin huutaa, ajaa miehet pois ja tehdä kaiken uudestaan, kauniimmin ja kunnioittavammin, mutta purin huultani ja pidättelin itku.

Miehet lähtivät työntämään äitiä kohti ulko-ovea. Kuljin tavaroineni perässä, väliovesta aulaan ja eteiseen. Emmi näytti kulkutunnistettaan seinässä olevalle lukijalle ja leveä liukuovi avautui. Astuimme ulos.

Pihassa odotti vaaleanharmaa pakettiauto, jonka peräluukut olivat auki. Miehet lykkäsivät parit sisään ja paiskasivat ovet kiinni. Nuorempi kääntyi minua kohti ja mutisi vielä osanoton suupielestään. Sitten he nousivat autoon ja ajoivat pois.

Jäin seisomaan hämärälle parkkipaikalle. Autot hu-
rahtelivat ohi läheisellä tiellä. Jossain haukkui koira.

Istuin autooni. Oli aika mennä kotiin. ■

RISTIKKO 3/2025 RATKAISU

[illegible]

Jokaisella on oikeus tulevaisuuteen ja toivoon, anteeksiantoon ja armoon

sininauhaliitto.fi/
yhteystiedot/
testamenttilahjoitus

Testamentti-
lahjoitus on arvokas
tapa auttaa heitä,
joilla ei mene hyvin.
Tee hyvä teko, joka
jättää jäljen.

